

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ GDY DZIECKO PRZYCHODZI DO LEKARZA? – OBJAWY ALARMOWE CHORÓB NOWOTWOROWYCH U DZIECI

Bartosz Chyżyński

Katedra i Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii

Warszawski Uniwersytet Medyczny

Epidemiologia nowotworów

Każdego roku

1100 – 1300

nowych zachorowań

Epidemiologia nowotworów

- Białaczki 33,5 %
- Guzy ośrodkowego układu nerwowego 22,6 %
- Chłoniaki 9,9 %
- Guzy nerki 6,9 %
- Nowotwory układu współczulnego 6,8 %
- Retinoblastoma 3,3 %
- Nowotwory wątroby 0,9%

Nowotwory wieku dziecięcego - odmienności

- Duży dynamizm wzrostu w porównaniu do nowotworów wieku dorosłego
- Krótki okres podwojenia masy nowotworu
- Osiągnięcie **ZNACZNYCH** rozmiarów w krótkim czasie

Nowotwory wieku dziecięcego

Wczesne rozpoznanie

Stopień zaawansowania klinicznego

Efekty leczenia

Objawy alarmowe chorób nowotworowych

- Objawy uogólnione
- Limfadenopatia
- Objawy neurologiczne
- Objawy z przewodu pokarmowego
- Objawy z układu kostnego
- Objawy z układu moczowo – płciowego
- Objawy oczne
- Objawy śluzówkowe
- Objawy skórne

Objawy uogólnione

Infekcje

- Często nawracające
- Nie reagujące na „typowe” leczenie
- „Typowe” infekcje przebiegające „nietypowo”

Gorączka

- Bez uchwytnej przyczyny > 3 dni
- Nawracająca
- Utrzymująca się pomimo leczenia przyczynowego

Objawy uogólnione

Utrata masy ciała $> 10\%$ w ciągu 6 miesięcy

- Bez zmiany tryby życia
- Bez zmiany diety

Nadmierna potliwość w nocy

Objawy uogólnione

Zmiana zachowania

- Osłabienie niedokrwistość, wyniszczenie
- Zaburzenia koncentracji zmiany w OUN,
niedokrwistość
- Agresja, apatia, zmiany w OUN

Limfadenopatia

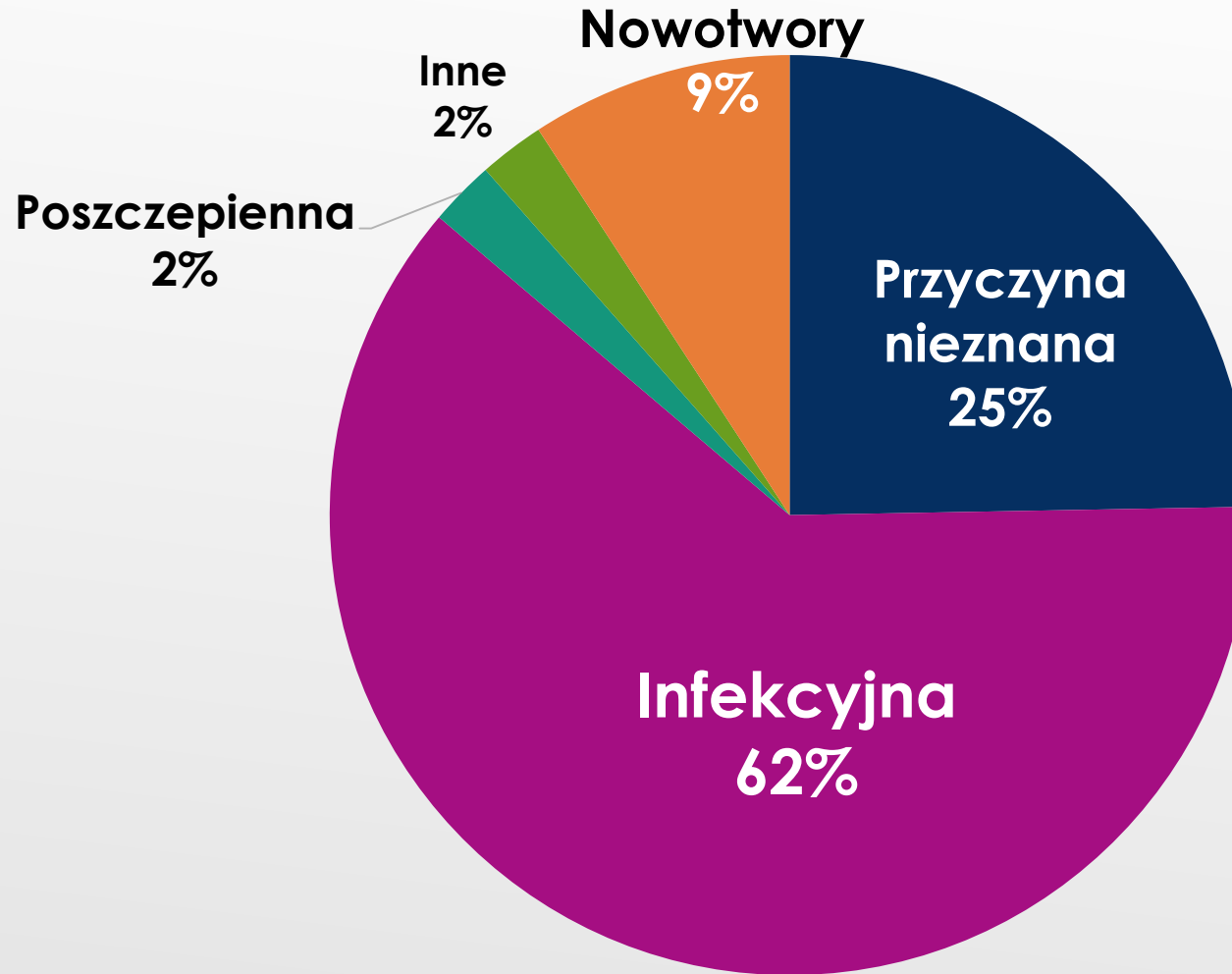
Miejscowa

- Zakażenia zlokalizowane
- Choroby nowotworowe np. chłoniaki, przerzuty nowotworowe

Uogólniona

- Infekcje uogólnione np. EBV, CMV, HIV, TBC
- Choroby układowe np. SLE
- Polekowa
- **Choroby nowotworowe np. białaczka, chłoniaki**

Limfadenopatia

Limfadenopatia

Wywiad

- Czas trwania limfadenopatii
- Szybkość narastania limfadenopatii
- Przebyte infekcje
- Objawy towarzyszące
- Leki
- Alergie
- Szczepienia
- Kontakt ze zwierzętami

Limfadenopatia

Cechy węzłów chłonnych w chorobach nowotworowych

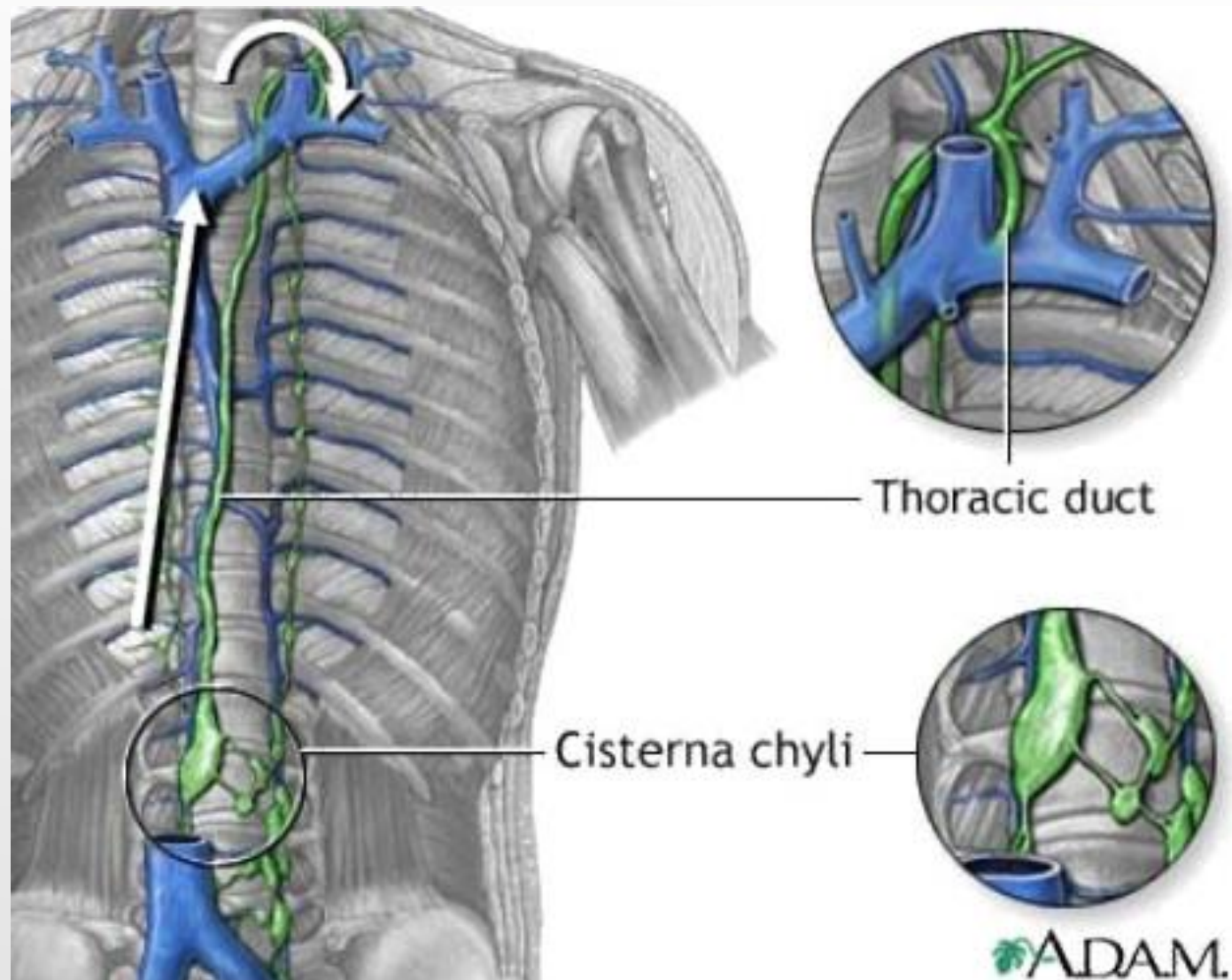
- Spoista konsystencja
- Brak bolesności palpacyjnej
- Tworzenie pakietów
- Ograniczona ruchomość względem podłoża

Limfadenopatia

Badanie przedmiotowe

- **Wielkość > 2 cm**
- **Lokalizacja**
- Konsystencja
- Ruchomość
- Obecność pakietów
- Wygląd skóry nad węzłem

Limfadenopatia

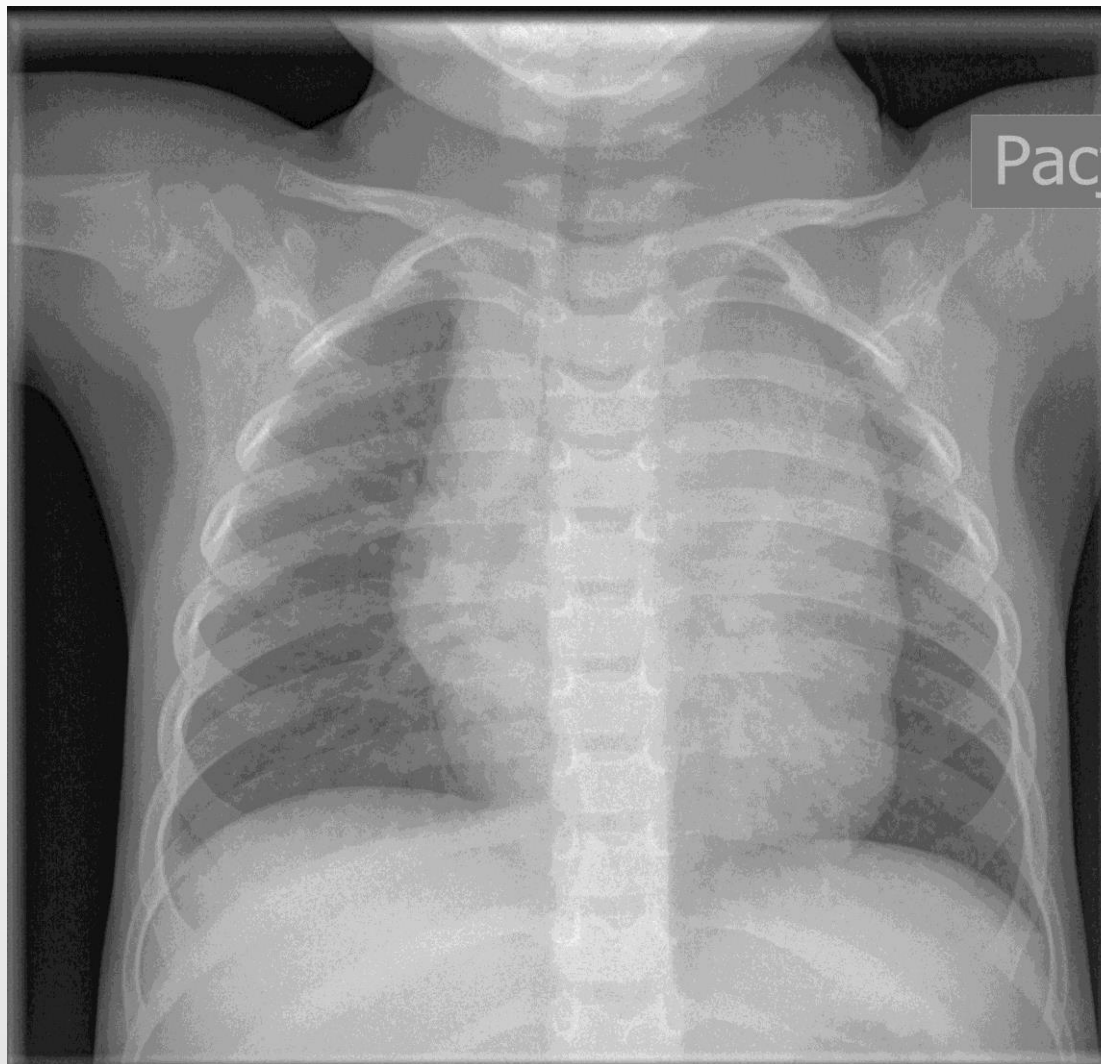

Limfadenopatia - diagnostyka

Ultrasonografia węzłów chłonnych

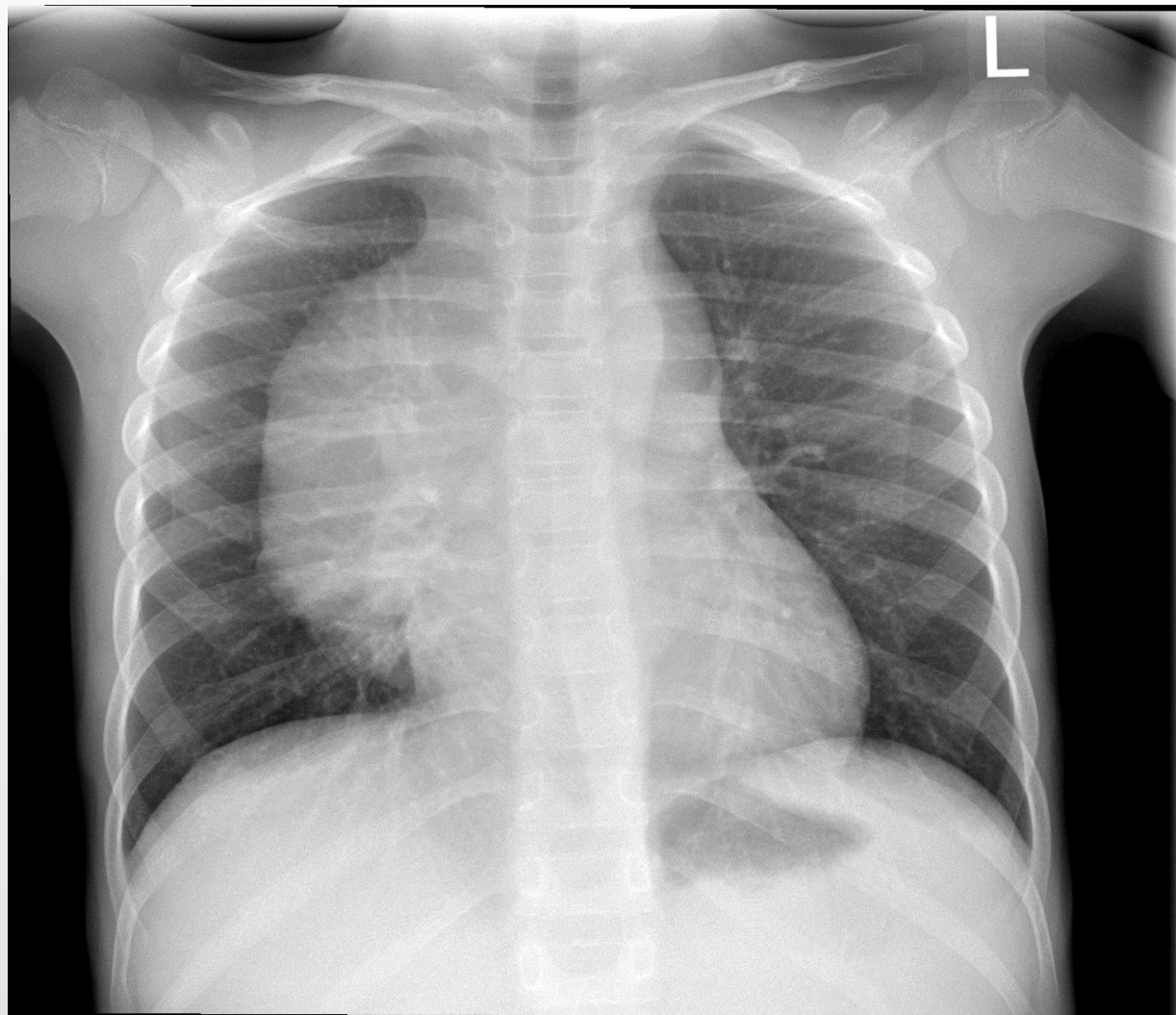
- Kształt
 - Stosunek osi długiej do krótkiej
 - **$L/T < 1,5$ – obserwacja w kierunku choroby nowotworowej**
 - $L/T > 2$ – częściej w węzłach chłonnych odczynowych
- Budowa węzła chłonnego
 - Obfita hiperechogenna wnęka – węzły chłonne odczynowe
 - **Przewaga niskich ech, mała, niewidoczna wnęka – choroby nowotworowe**
- Unaczynienie
 - Centralne – węzeł prawidłowy, odczynowy
 - **Mieszane, obwodowe – choroby nowotworowe**

Limfadenopatia - diagnostyka

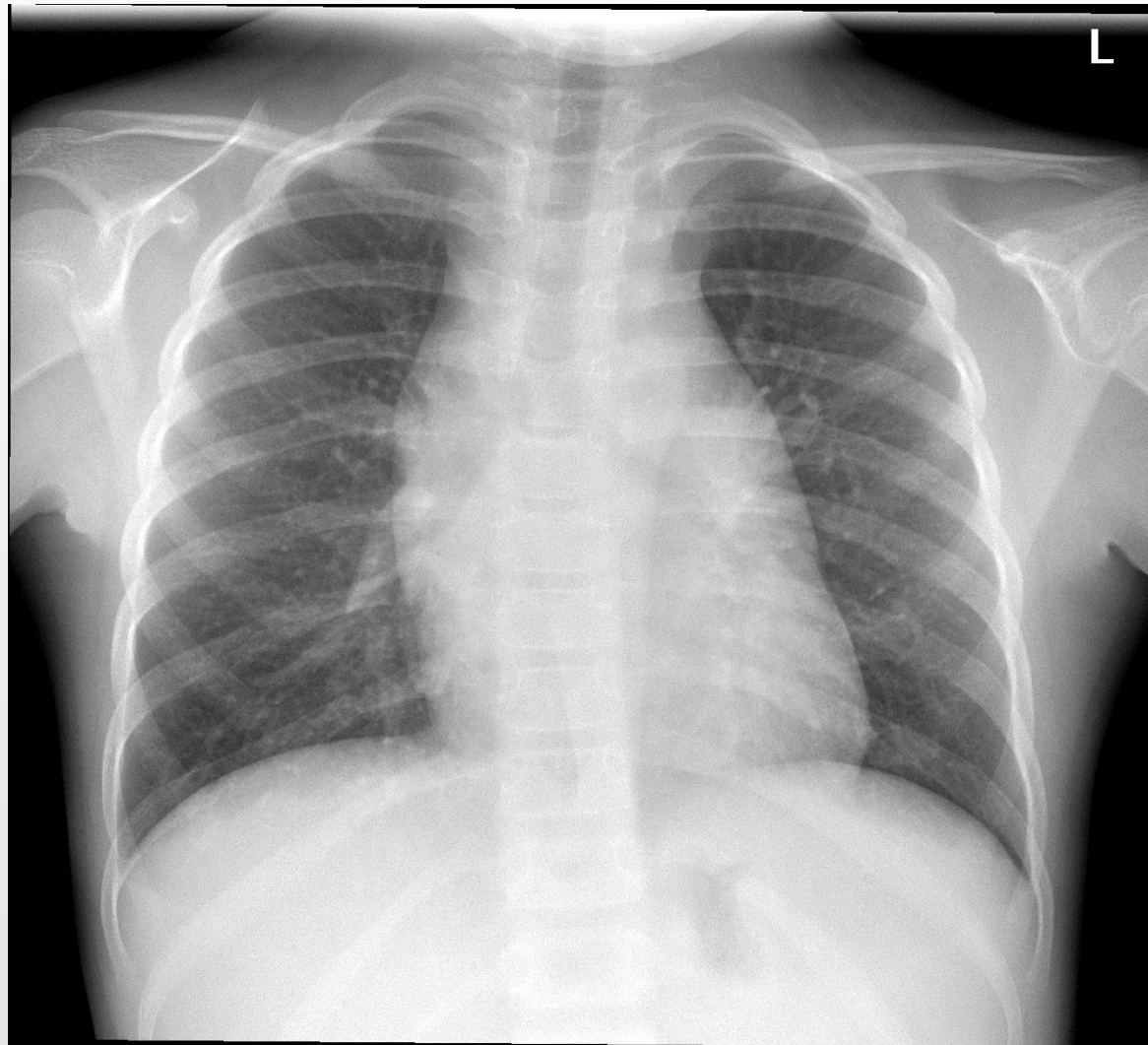

Zakład Radiologii Pediatrycznej WUM

Limfadenopatia - diagnostyka

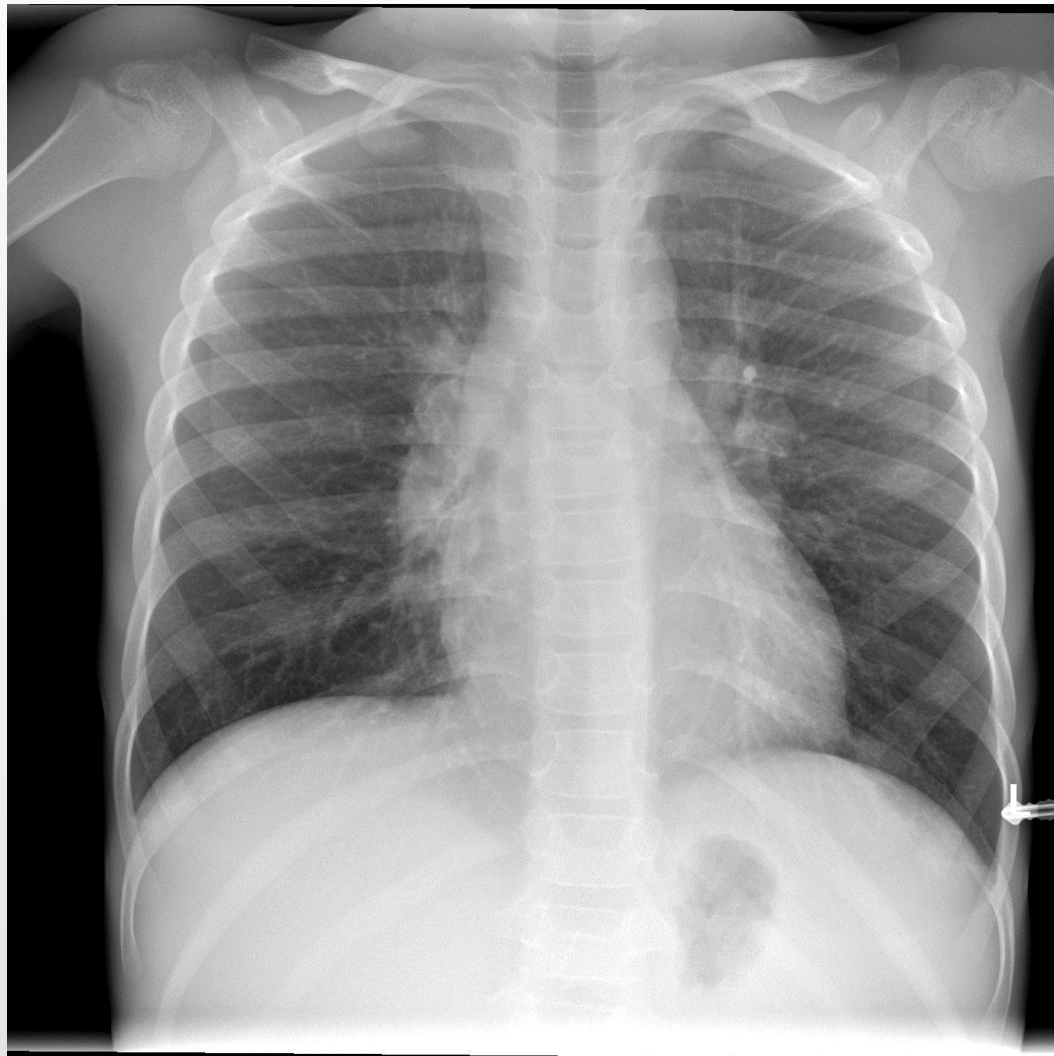

Limfadenopatia - diagnostyka

Zakład Radiologii Pediatrycznej WUM

Limfadenopatia - diagnostyka

Limfadenopatia

Zespół żyły głównej górnej

- Duszność
- Ból w klatce piersiowej
- Obrzęk szyi i twarzy
- Przekrwienie spojówek
- Zaburzenia neurologiczne
- Zaburzenia widzenia
- Obrzęk rąk

Objawy neurologiczne

Ból głowy

- Poranny
- Po pionizacji
- Zmniejszający swoje nasilenie w ciągu dnia

Nudności, wymioty

- Poranne, po pionizacji
- Chlustające
- Poprawa samopoczucia po wymiotach

Objawy neurologiczne

Zaburzenia chodu i równowagi

- Chód na szerokiej podstawie
- Chód kaczkowaty

Porażenia nerwów

Napady ogniskowe

Szybkie przyrastanie obwodu głowy

Nagłe zahamowanie wzrastania

- W guzach okolicy podwzgórzowej

Objawy ze strony jamy brzusznej

Hepatomegalia

Splenomegalia

Zaparcia

- Nacieka jelita przez proces nowotworowy np. chłoniaki
- Ucisk na przewód pokarmowy przez masy nowotworowe

Nagłe powiększenie obwodu brzucha

- Guz jamy brzusznej np. Neuroblastoma, chłoniak Burkitta
- Wodobrzusze

Objawy ze strony układu kostnego

Ból kostny

- 50% pacjentów z białaczką
- Jeden z pierwszych objawów nowotworów układu krwiotwórczego
- Często bagatelizowany
- Mylony z bólami wzrostowymi

Objawy ze strony układu kostnego

Ból wzrostowy – kryteria Petersona – Mellesona

- 4-12 rok życia (szczyt 4 – 6 r.ż)
- Ból okresowy, nie występuje codziennie
- Ból występuje popołudniu lub wieczorem, NIGDY rano
- Ból dotyczy symetrycznie ud, dołów podkolanowych, podudzi – najczęściej przednia część piszczeli

Objawy ze strony układu kostnego

Ból wzrostowy – kryteria Petersona – Mellesona cd.

- Nigdy nie dotyczy stawów
- Chód dziecka jest prawidłowy
- Brak odchyłeń w badaniu fizykalnym
- Brak odchyłeń w badaniach dodatkowych

Objawy ze strony układu kostnego

Miejscowy obrzęk

- Bez urazu w wywiadzie
- Duży odczyn oraz bolesność po stosunkowo niewielkim urazie

Ograniczenie ruchomości w stawie

Złamania patologiczne

- Tylko 8% przypadków!

Objawy z układu moczowo - płciowego

Krwinkomocz, krwiomocz

- Wykluczenie najczęstszych przyczyn
 - Zakażenie układu moczowego
 - Złogi w moczowodzie
- Guz Wilmsa
- Rhabdomyosarcoma

Nagłe zatrzymanie moczu

- Ucisk na drogi moczowe z zewnątrz
 - Chłoniak
 - Neuroblastoma
 - Guz Wilmsa
 - Rhabdomyosarcoma

Objawy z układu moczowo - płciowego

Krwawienie z dróg rodnych przed okresem pokwitania

- Rhabdomyosarcoma
- Guz germinalny

Niebolesne powiększenie jądra

- Guz germinalny
- Rhabdomysarcoma

Prawostronne żylaki powrózka nasiennej

- Guz Wilmsa
- Rhabdomyosarcoma

Priapizm

- Bolesny, długotrwały wzwód
- Objaw leukostazy
 - Białaczka

Objawy oczne

Leukokoria (koci refleks)

- Najczęstszy objaw retinoblastoma – 60% przypadków
- Nie jest patognomoniczny
- Występuje również m.in.
 - Zaćmie
 - Odwarstwieniu siatkówki
 - Chorobie Coatsa

Objawy oczne

- Zez
- Asymetria gałek ocznych
 - Wytrzeszcz
 - Nacieki nowotworowe wewnątrzoczodołowe
 - Zapadnięcie się (endophtalmos)
 - Zespół Hornera np. w zespole śródpiersia górnego

Objawy śluzówkowe

Przerost dziąseł

- Przyczyny
 - Zapalenie dziąseł
 - Polekowe
 - Fenytoina
 - Nifedypina
 - Cyklosporyna A
 - **Nacieki nowotworowe**
 - **Ostre białaczki szpikowe**
 - Wrodzony przerost dziąseł
 - Naczyniowe

Objawy śluzówkowe

Objawy śluzówkowe

Objawy skórne

Łatwe siniacznie się

Wybroczyny

- Mogą wynikać z
 - Małopłytkowości
 - Zwiększonej przepuszczalności naczyń – np. w infekcjach wirusowych

Bładość

- Jeden z najczęstszych objawów niedokrwistości

Objawy skórne

Blueberry muffin baby syndrome

- Obecność sinych zmian skórnych u noworodka
- Zmiany mogą mieć charakter
 - Ognisk przetrwałej erytropoezy skórnej
 - CMV
 - Różyczka wrodzona
 - Konflikt serologiczny
 - Twin – to - twin transfusion syndrome
 - Ognisk nacieków komórek nowotworowych
 - Wrodzona neuroblastoma
 - Wrodzona ostra białaczka szpikowa
 - Wrodzony rhabdomyosarcoma
 - Wrodzona histiocytoza

Objawy skórne

Objawy skórne

Postać skórna chloroma

- Obecność nacieków komórek nowotworowych w skórze

Objawy skórne

Dziękuję za uwagę